

Helhetlig gjennomgang av nasjonale kompetansetjenester i spesialisthelsetjenesten 2018

Spørsmål til lederen av kompetansetjenesten

SETT MARKØREN I DET GRÅ FELTET FØR DU STARTER SKRIVINGEN.

Navn på tjenesten:	Nasjonal kompetansetjeneste for flåttbårne sykdommer (NKFS)
Lokalisering:	Sørlandet sykehus Helseforetak
Tjenestens innhold og organisering	
1. Gi en kort beskrivelse av organisering og bemanning av tjenesten. NKFS er administrativt organisert i Sørlandet sykehus (SSHF) og har kontor i Arendal og Kristiansand samlokalisert med forskningsenheten. Vi er i linjen for fagavdelingen med Fagdirektør Per Engstrand som nærmeste leder. Tre personer er fast ansatt, leder i 60% (nevrolog, PhD Randi Eikeland), Rådgiver 60% (Allmennpraktiker Dr. med. Harald Reiso) og Rådgiver og nettrektør 100% (master i biologi, Yvonne Kerlefsen). Lønnen til Reiso dekkes i en 5 års periode av SSHF da han er prosjektleder for vårt store forskningprosjekt BorrSci (Lyme borreliosis; a scientific approach to reduce diagnostic and therapeutic uncertainties). I tillegg har vi en 20% register og biobankkoordinator (nevrolog LIS PhD Åslaug R. Lorentzen). Vi har månedlige møter med klinikerne og forskerne på SSHF som er spesielt engasjert i forskning på flåttbårne sykdommer. I tillegg har vi en nasjonal referansegruppe med medlemmer fra relevante fagområder, pasientforeningen, universiteter som forsker aktivt på flått, og primærhelsetjenesten. Vi møtes fysisk en gang i året, 2-3 ganger virtuelt på nett, og ellers har vi tett korrespondanse på e-mail. De overførte midlene dekker lønn, nettsideutgifter, reise og kurs utgifter. For andre prosjekter søker vi eksterne midler.	
2. Angi en prosentvis fordeling mellom tjenestens viktigste oppgaver. Våre viktigste oppgaver er informasjon og rådgiving til pasienter, helsearbeidere, forskere, politikere, presse og folk flest om forekomst, forebygging, diagnostikk, behandling og rehabilitering av flåttbårne sykdommer. I tillegg skal vi fasilitere forskning og kunnskapsutvikling på området. Informasjon og rådgiving via informasjonstelefon, e-mail	

og nettside er svært viktig og utgjør nok en tredjedel av arbeidet vårt. En tredjedel av tidengår med til å legge til rette for forskning, med mest tyngde på BorrSci prosjektet som innvolverer 8 sykehus og 4 universitetsmiljø i 3 helseregioner. Kurs, kongresser, retninglinjer, prosjekter med pasientforening, utvikling av informasjons og læringsmateriell, nettverksbygging nasjonalt og internasjonalt ,artikkelsøk, lesning og organisering, mediakontakt og kvalitetskontrollarbeid, tar den siste tredjedelen av tiden.
3. Inngår nasjonal pasientbehandling som en del av tjenesten? (ja/nei – dersom svaret er ja – beskriv behandlingstiltak) Kompetansetjenesten driver ikke pasientbehandling, men gir råd og veiledning pr. e-post og telefon til pasienter, helsepersonell og publikum generelt.
Kompetansespredning
4. Beskriv den primære målgruppen for tjenestens virksomhet knyttet til veiledning, kunnskaps- og kompetansespredning? Den primære målgruppen er pasienter, helsearbeidere og forskere, men vi jobber også mye mot pårørende, journalister, politikere og folk flest.
5. Beskriv hvilke virkemidler tjenesten benytter for å nå denne målgruppen. Det bes om at plan for kompetansespredning legges ved rapporteringen og merkes vedlegg 1. Vårt viktigste virkemiddel er nettsiden. Flåttssenteret.no med en del for publikum og en del for helsepersonell. Denne oppdateres jevnlig med informasjon om diagnostikk og behandlingsretningslinjer, fagstoff, forskning, litteratur, ofte stilte spørsmål, nyheter og annen aktuell informasjon. Vi har mellom 4000 til 17 000 treff i måneden (sesongavhengig). Vi har jobbet systematisk med søkemotoroptimalisering, slik at folk lett kan finne frem til nettsiden vår hvis de googler borreliose, flått og lignende. Der kan man også finne oppdatert informasjons og læringsmateriell for voksne og barn. Vi er aktive i media (TV, avis, radio, ukeblad, tidsskrift) over hele landet fra Finnmark til Agder, med over 80 presseoppslag i 2017. Vi besøker sykehus og helseregioner og holder foredrag og kurs, vi ruller for å dekke flest mulig. Her snakker vi for alle ansatte, og for så mange faggrupper som mulig. Hvert år legges en kompetansespredningsplan for å ha langsiktige mål og geografisk spredning. Se denne.
Forskning
6. Gi en kort beskrivelse av tjenestens forskningsvirksomhet og i hvilken grad dette involverer kliniske fagmiljø i andre helseregioner. BorrSci: En multisenterstudie hvor 8 sykehus i Norge inkluderer pasienter. Tre helseregioner gikk sammen om søknaden og det ble bevilget 25 millioner. Den bygger inn 6 doktorgradsløp i 3 helseregioner. Flåttssenteret har prosjektlederansvar, veileder doktorgradskandidater, har ansvar for internkommunikasjon, disseminasjon. I tillegg

har vi forskningsoppgaver og administrative oppgaver i flere av arbeidspakkene i prosjektet.

Flåttregister: Innovasjon og forskningprosjekt med universitetet i Agder, SSHF og industrien, noe som også involverer MS registeret i Bergen og Folkehelseinstituttet i Oslo samt registerstøtte for kvalitetsregistre og e-helsedirektoratet. Her er vi initiativtakere, eiere av registeret, og prosjektledere. Her står også forskning på brukermedvirkning sentralt.

ScandTick innovation: Scandinavisk EU prosjekt hvor flåttsenteret er sterkt innvolvert i nettverksbygging, driver nettsiden til prosjektet og er med i flere av forskningsprosjektene samt har laget informasjonsmateriell og læringsmateriell for Norge, Danmark og Sverige.

COST: september 2017 leverte vi søknad om å danne et europeisk forsknings nettverk sammen med 11 andre land. Flåttsenteret står som søker. Dersom dette innvilges vil et av målene være å levere en samlet EU Horizon 2020 søknad.

I år ble to PhD grader avlagt på tema flåttbårne sykdommer i Norge. Det er 11 publikasjoner med medvirkning fra vårt miljø.

Dokumenterte resultater av tjenestens virksomhet

7. Gi en kort beskrivelse av de dokumentasjonssystemer/verktøy som tjenesten benytter for å overvåke resultater av utredning og behandling og effekt av tjenestens virksomhet (se Veilederen s. 16 + 17 - §4-6)

MSIS (meldesystemet for smittsomme sykdommer): Årlig meldte tilfeller av organmanifestasjoner av borreliose (disseminert borreliose) og TBE (Skogflåttencefalitt).

Klinisk register/biobank: Dette er under kontinuerlig oppbygging, og fra 2016 er de første dataene i biobank og register tilknyttet forskningsprosjektet BorrSci lagt inn. BorrSci vil i de neste 2 årene inkludere personer som får nevroborreliose i Norge, og gi kvalitetssikrede data om forekomst, klinisk bilde, diagnostikk og utfall av behandling i prosjektperioden til og med 2020. Etter denne tid jobber vi sammen med universitetet i Agder og Egde consulting i et prosjekt om å etablere en nasjonal biobank med tilhørende helseregister. Vi har ansatt en egen biobankkoordinator i 20 % prosjektstilling.

Vi har hatt en spørreundersøkelse blant landets allmennpraktikere i år om deres erfaringer med flåttsenteret og flåttbårne sykdommer, hvor de henter sin kunnskap fra.

Ellers bruker vi treff på nettsiden, mediaoppslag, kontakt på telefon og e-mail som et mål på at vi blir brukt og hørt.

8. Gi en oppsummert beskrivelse av hvilke resultater tjenesten har oppnådd (se Veilederen s. 17). Det bes om at dokumentasjon for oppnådde resultater vedlegges og merkes vedlegg 2. Dersom det vises til dokumentasjon som er publisert, kan det benyttes referanse til hvor relevant dokumentasjon er tilgjengelig. Noen resultatmål presenteres her: Antall treff nettsiden: ca. 5000-17000 treff i måneden (sesongvariasjon). Antall mediaoppslag: 80. Antall telefoner: ca. 25 telefoner per uke (sesongvariasjon). Antall e-poster: ca. 40 per uke (sesongvariasjon). Antall vitenskaplige publikasjoner: 11. Antall doktograder på fagområdet: 2. Antall kurs og foredrag lokalt og ellers i landet: 97 timer. Forskningsprosjekter: 5. Internasjonalt nettverkssøknad: 1 (COST). Arrangert kongress: 1 (NorTick). Brukerundersøkelse leger: 1. Brosjyrer: 2 (på norsk, svensk, dansk, engelsk og arabisk). Læringsprodukter: e-læringskurs, quiz, kahoot, film for barn. På https://flåttssenteret.no/ finner man aktivitetskalender, oversikt over medieoppslag og kompetansespredningsplan samt årsrapport med referanser som bekrefter tallene.
9. Beskriv hvilke tiltak som er iverksatt for å videreføre kompetansetjenestens arbeid i alle helseregionene. Kurs, nettside, møter, forskningssamarbeid, publikasjoner, ruller mellom regionene. Tett kontakt med referansegruppen. Rådgivning på mail og telefon.
10. Dersom det er behov for å videreføre kompetansetjenestens virksomhet, gi en beskrivelse av hvorfor dette er nødvendig (se Veilederen s. 15 + 16). Legg ved dokumentasjon for behov og en tidsplan for gjennomføring. Det bes om at dokumentasjonen legges ved rapporteringen og merkes vedlegg 3. The Guardian hadde 25 januar 2018 en stor artikkel om at flått er den neste helstrusselen globalt (ref vedlegg 3). I England viser en artikkel at flåttene brer seg utover og øker i takt med klimaendringer (ref vedlegg 3). MSIS melder om økende antall systemiske borreliose tilfeller i Norge. (ref MSIS). TBE finnes i flåttene der hvor man leter, også i nord og i vest (ref Andreassen vedlegg 3). Det er fremdeles mange personer som reiser ut av landet for diagnostikk og behandling av mistenkt flåttbårne sykdom, og det er en alternativ fortåelse av borreliose som står i sterk kontrast til det man ser på som god medisin i det offentlige helsevesenet (ref ILADS/ Augsburg, mikroskopiartikkel FHI vedlegg 3). Norge har nettopp erfart at en person fikk tildømt erstatning for at hun ikke fikk behandling for borreliose. Rettsaken viser at det fremdeles er store diskusjoner/ kontroverser rundt diagnostikken av flåttbårne sykdommer. Det hender både at pasienter feildiagnostiseres med flåttbårne sykdommer som de ikke har, og det motsatte. En artikkel som ble gitt ut i 2017 fastslo at vi ikke behandler pasientene med flåttbårne sykdommer i Norge etter retningslinjene (ref Lorentzen i vedlegg 3). Vi oppdager nye sykdomsfremkallende patogener hos pasienter i Norge fordi vi leter etter de og har utviklet nye diagnostiske verktøy (ref Quarstein vedlegg 3). Kompetansetjenesten bør opprettholdes, videreutvikles og videreføres. Mer alvorlig borreliose og andre flåttbårne sykdommer er ikke veldig vanlige (400-500 tilfeller i året), men diagnostikken kan være utfordrende, og en

gullstandard mangler. Dette merker vi på daglige telefoner fra pasienter og helsearbeidere over hele landet. Mange bekymrer seg for flåttbårne sykdommer, og noen vegrer seg for å bruke naturen på grunn av denne frykten. Det er stor interesse og behov for informasjon om flått og flåttbårne sykdommer i befolkningen. Både det vanlige utslettet som forekommer 7000 ganger i året i Norge (ref Eliassen vedlegg 3) og de nye, sjeldne sykdommene. For å hjelpe personer som er rammet av uforklarlige langvarige plager som de relaterer til flåttbårne sykdommer jobber vi nå på oppdrag fra Helsedirektoratet aktivt for å lage nordiske utrednings - og behandlingretninglinjer, samt se på håndtering i NAV og rehabilitering. Dette arbeidet håper vi å kunne fullføre i løpet av et par år. Forskningsprosjektet BorrSci og registerarbeidet vil gi grunnlag for økt kunnskap i 10 år framover. Bio-bank og helseegister vil legge premisser for enda bedre forskning og kvalitetskontroll av vår diagnostikk og behandling i årene fremover. Norge er på verdenstoppen i god forskning på flåttbårne sykdommer. Flåttssenteret er initiativtaker og søker på COST-prosjektet som skal binde forskning i Europa tettere sammen de neste fem årene.

Tilleggsinformasjon

11. Beskriv evt. andre nasjonale kompetansetjenester eller behandlingstjenester som har oppgaver innenfor denne tjenestens faglige ansvarsområde?

Noen av de langtidsplagede pasientene vi kommer i kontakt med har symptomer og plager som grenser opp mot utmattelse, og vil derfor kunne ligne på pasienter som sorterer under diagnosen ME /CFS eller sammensatte lidelser. Nasjonale kompetansetjenester finnes for disse områdene.

12. Er det gjort en formel ansvarsavklaring med disse tjenestene? Hvis ja, gi en kort beskrivelse

Nasjonal kompetansetjeneste for pasienter med sammensatte lidelser har vi hatt kontakt med. De definerer ikke pasienter som mistenker at de har flåttbårne sykdommer inn i sin tjeneste. Nasjonal kompetansetjeneste for CFS/ME håndterer ikke pasienter med flåttbårne sykdommer.

13. Eventuelle andre forhold som er viktig å kjenne til ifm en helhetlig gjennomgang av denne nasjonale kompetansetjenesten?

Tjenesten ble grunnlagt i 2014 og er enda ung. Alikevel har vi klart å få på beina en faglig sterk og tydelig tjeneste med stor produksjon og engasjement i samfunnet. Forskningstygdepunktet vårt er å forstå hvorfor noen får langvarige plager som utmattelse etter infeksjoner. Dette er nyttig også i forhold til andre tilstander som er preget av utmattelse som for eksempel ME/CFS eller andre nevrologiske tilstander som MS. Vi har over år bygget opp et samarbeid og en kommunikasjon med pasientforeningen som er unik i Norden. Våre naboland sliter med det, og må ofte "låne" våre brukerrepresentanter i forhold til sine prosjekter.

Signering av ansvarlig leder

Dato og navnet på den som har skrevet denne tilbakemeldingen:

Leder av tjenesten, Randi Eikeland

Vedlegg

Det bes om følgende vedlegg:

- Tjenestens plan for kompetansespredning - vedlegg 1
- Dokumentasjon for oppnådde resultater - vedlegg 2
- Dokumentasjon for at helsetjenesten fortsatt er kompetansesvak - vedlegg 3

040118 arl

KOMPETANSESPREDNINGSPLAN 2018

Nasjonal kompetansetjeneste for flåttbårne sykdommer, også kalt Flåttcenteret, tilbyr informasjon og rådgiving om flåttbårne sykdommer, med hovedtyngde på Borreliose og Skogflåttencefalitt (TBE). Vi er organisert som en egen enhet ved Sørlandet sykehus HF, og har som mål å bedre og formidle kunnskap om diagnostikk, behandling og oppfølging av personer med flåttbårne sykdommer i hele landet. Flåttcenteret driver også med forskning, fagutvikling, informasjonsarbeid og undervisning. Vi er finansiert av Helse- og omsorgsdepartementet og Sørlandet Sykehus. Kompetansespredningsplanen synliggjør organiseringen av kompetansespredningstiltakene og virkemidlene overfor de ulike målgruppene. Planen gir også en oversikt over aktører som vi samarbeider med, samt planlagte satsningsområder for 2018.

Kompetansespredningstiltak	Fagområder	Målgrupper	Virkemidler/Metoder	Aktører	Hovedsatsning 2018
Informasjon	Flåttbårne sykdommer: Årsaksforhold, forekomst, klinisk bilde, diagnostikk, behandling, prognose og forebygging	Helsepersonell (Fastleger/spesialisthelsetjeneste) Helsepersonell (andre) Pasienter Allmennheten Journalister/media Helsepolitikere	Flåttcenteret.no E-læringskurs Informasjonsbrosjyrer Kurs/Konferanser Foredrag Folkemøter/Stand	Flåttcenteret ScandTick Innovation Regionale og nasjonale fagnettverk Norsk Lyme Borreliese-Forening (NLBF)	*Informasjonsspredning til ulike målgrupper i Midt og Nord Norge
Rådgiving	Flåttbårne sykdommer: Årsaksforhold, forekomst, klinisk bilde, diagnostikk, behandling, prognose og forebygging	Helsepersonell (Fastleger/spesialisthelsetjeneste) Øvrig helsepersonell Pasienter Allmennheten Rettsvesenet	Rådgiving per telefon og e-post Vitne/sakkyndig i rettssaker	Flåttcenteret og nasjonale fagnettverk Regionale	
Undervisning	Flåttbårne sykdommer: Årsaksforhold, forekomst, klinisk bilde, diagnostikk, behandling, prognose og forebygging	Helsepersonell (Fastleger/spesialisthelsetjeneste) Helsepersonell (andre) Organisasjoner/foreninger Forskere Studenter	Kliniske emnekurs Etterutdanningskurs Foredrag Bestillingsforedrag Nettforelesninger Konferanser Seminarer	Flåttcenteret Regionale og nasjonale fagnettverk	*Flåttkurs i Sandnessjøen for allmennpraktikere i midt-Norge. *Undervisning for medisinstudenter (Norge og/eller utland) *Flåttkurs i Haugesund
Forskning	Flåttbårne sykdommer: Forekomst, diagnostikk, behandling, prognose, forebygging	Helsepersonell Pasienter Befolkningen Tjenesteytere/instanser	Forskningsprosjekter/ forskningsnettverk	Nasjonale/Internasjonale forskningsnettverk (blant annet BorrSci, ScandTick Innovation, TickVA, EcoTick, Nasjonal studie på Neuroborreliese etc.)	*BorrSci: Inklusjon, promotering, infrastruktur, prosjektledelse *Flåttbårne sykdommer hos kjeledyr/husdyr (skaffe oversikt over dette, fremdeles kunnskapshull). *COST Action (dersom søknad godkjennes): Europeisk nettverk bestående av eksperter på flåttbårne sykdommer. Nettverket skal dele og formidle oppdatert kunnskap om klinikk, diagnostikk og pasientbehandling, og legge til rette for forskningssamarbeid. *BalTick Sea Project (dersom søknad godkjennes): Tverrfaglig forskningsnettverk på flåttbårne sykdommer hos dyr/mennesker i den nordisk-baltiske regionen.
Kvalitetskontroll	Flåttbårne sykdommer: Årsaksforhold, forekomst, klinisk bilde, diagnostikk, behandling, prognose og forebygging	Helsepersonell Forskere Pasienter Myndigheter	Kvalitetsregister og Biobank (i regi av BorrSci) MSIS Utarbeidelse av nordisk pasientforløp Spredning/etterlevelse av norske retningslinjer	Flåttcenteret og nasjonale fagnettverk Forskere	*Nordisk konsensus for utredning og oppfølging av pasienter med mulig flåttbåren sykdom. Arbeid frem mot kongress oktober 2018. *Søknad om etablering av nasjonalt helseregister for flåttbårne sykdommer
Kompetansebygging/Fagutvikling	Flåttbårne sykdommer: Hovedfokus på borreliese & TBE, årsaksforhold, forekomst, klinisk bilde, diagnostikk, behandling, prognose og forebygging	Ansatte ved Flåttcenteret Regionale fagnettverk Nasjonale fagnettverk	Internundervisning Fast litteratursøk Kurs/studier Nasjonale og internasjonale konferanser	Interne og eksterne aktører	

FLÅTTSENTERET

Årsrapport 2017

NKFS

**Nasjonal kompetansetjeneste
for flåttbårne sykdommer**

Beskrivelse av kompetansetjenesten – Styringssystem, formål, innhold og avgrensning

Nasjonal kompetansetjeneste for flåttbårne sykdommer (NKFS) sitt formål og oppgaver er definert i Helse- og omsorgsdepartementets (HD) forskrift med veiledning for alle nasjonale kompetansetjenester i spesialisthelsetjenesten (<https://www.regjeringen.no/no/tema/helse-og-omsorg/sykehus/nasjonale-tjenester-i-spesialisthelsetje/id614574>)

NKFS er etablert for å bygge opp og spre kompetanse om utredning og behandling av flåttbårne sykdommer, samt for å formidle og bedre kunnskap om diagnostikk, behandling og oppfølging av personer med flåttbårne sykdommer i hele landet. NKFS er involvert i flere nasjonale og internasjonale forskningsprosjekter, og driver med fagutvikling, undervisning og informasjonsarbeid. Tjenesten har som mål å bygge opp kompetanse i alle helseregioner slik at pasientene får et godt tilbud over hele landet. Kompetansetjenesten driver ikke pasientbehandling, men gir råd og veiledning pr. e-post og telefon til helsepersonell, pasienter og publikum generelt. Tjenesten er lokalisert til Sørlandet sykehus HF, med kontor i Arendal og Kristiansand.

Kontaktinformasjon:

E-post: flaatt@sshf.no

Telefon +47 38 07 33 29

Randi Eikeland: +47 90 88 02 46

Harald Reiso: +47 99 45 52 61

Yvonne Kerlefsen: +47 90 18 72 63

Åslaug Rudjord Lorentzen +47 92 28 91 93

Telefontid: kl.09.00-15.00, mandag - fredag på 38 07 33 29.

Postadresse:

Sørlandet Sykehus HF, Postboks 783, 4809 Arendal

Besøksadresser:

Kloppene 4, SSHF Arendal | Kolonien, Egsveien 100, SSHF Kristiansand

NKFS' ansatte, stillingsbetegnelse og kompetanse

Tjenesten har 1,8 stillinger som lønnes av øremerkede overføringer fra HSØ. I tillegg har SSHF tildelt 0,6 prosjektlederstilling for forskningsprosjektet BorrSci til 2020.

Leder: Randi Eikeland, PhD, MD, nevrolog 60 %

Rådgiver og prosjektleder BorrSci (Lyme borreliosis; a scientific approach to reduce diagnostic and therapeutic uncertainties): Harald Reiso, Dr Med, allmennmedisiner, 60 %

Rådgiver/Nettredaktør: Yvonne Kerlefsen, master i biologi, 100 %

Biobank koordinator: Åslaug Rudjord Lorentzen, PhD, lege i spesialisering i nevrologi, 20%

Ansatte forskere og klinikere ved Sørlandet sykehus/ BorrSci lokalt:

Silje Andreassen: Nevropsykolog, PhD kandidat

Elisabeth Lindland: MD, nevroradiolog, PhD kandidat

Erik Thorstvedt: MD, nevrolog, PhD kandidat

Anne Marit Solheim: MD, lege i spesialisering i nevrologi, PhD kandidat

Åse Mygland: Professor, MD, nevrolog

Unn Ljøstad: Professor, MD, nevrolog

Hanne Quarsten: PhD, molekylærbiolog, forsker ved nasjonalt referanselaboratorium for borreliadiagnostikk

Sølvi Noraas: MD, mikrobiolog, leder for Nasjonalt referanselaboratorium for borreliadiagnostikk

Vivian Kjelland: PhD, molekylærbiolog, prosjektleder ScandTick Innovation

Beskrivelse av aktiviteter 2017

Administrasjon

Stabsmøter: månedlig

Fagavdelingsledermøter SSHF: månedlig

Nasjonal referansegruppe: 3 møter, ett fysisk

Regional faggruppe for NKFS, månedlig

Årsrapport og kompetansespredningsplan: årlig

Årsmøte for nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten: årlig

Kompetansespredning/informasjonsarbeid

Nettsiden: Flåttsenteret.no er godt etablert med en side for pasienter og publikum generelt, samt en side for helsepersonell. Denne oppdateres jevnlig med informasjon om diagnostikk og behandlingsretningslinjer, forskning, litteratur, ofte stilte spørsmål, nyheter og annen aktuell informasjon. Nettsiden er vår viktigste kommunikasjonskanal utad. Vi har mellom 4000 til 17 000 treff i måneden. Antall besøkende på nettsiden økte betydelig i 2017. Vi har jobbet systematisk med søkemotoroptimalisering, nettsiden vår kommer nå fort opp dersom man googler borreliose, flått og lignende. Det var god mediadekning i 2017 med over 80 ulike presseoppslag i flere typer media (TV, avis, radio, ukeblad, tidsskrift) over hele landet, som igjen førte til økt bruk av nettsiden.

Kurs

Utdanningskurs for leger har vært arrangert nasjonalt og regionalt i alle helseregioner, primær og sekundærhelsetjenesten.

Utdanningskurs for annet helsepersonell har vært arrangert nasjonalt og i alle helseregioner, primær og sekundærhelsetjenesten.

Undervisning for pasienter/ befolkningen i Helse Sør-Øst og Helse Vest nasjonalt og lokalt.

(se vedlegg Aktivitetskalender 2017 for fullstendig liste)

Medarrangører/møter

NorTick (nasjonalt for forskere på området flått og flåttbårne sykdommer), NordTick (nordisk møte for forskere på området flått og flåttbårne sykdommer), COST (European cooperation in science and technology) flåttsenteret står som initiativtaker og søker på søkaden som ble utarbeidet og levert i løpet av 2017 i samarbeid med 11 andre europeiske land, BorrSci det ble arrangert flere møter på flere lokalisasjoner i landet, nevrologisk vårmøte 2017 i Kristiansand med fokus på flåttbårne sykdommer, ScandTick Innovation gjennomført i Norge, Danmark og Sverige, Arendalsuka, stand sammen med folkehelseinstituttet.

(se vedlegg Aktivitetskalender 2017 for fullstendig liste)

Brosjyrer: Distribusjon av nytt opplag av brosjyren «Flått» - en skandinavisk informasjonsbrosjyre om flått og flåttbårne sykdommer. Norsk, svensk og dansk utgave. Prosjektlederansvar. Denne kan lastes ned fra flåttsenteret.no og scandtick.com.

Distribuerings av brosjyren «Bitt av flått» - En informasjonsbrosjyre spesielt rettet mot allmennleger og pasienter som er bitt av flått. Utviklet i samarbeid med Norsk Lyme Borreliose-Forening (NLBF) i prosjektet flått dialog.

Rådgivning på telefon og mail: Tjenesten besvarer telefoner fra kl.9-15 i ukedagene. I snitt fem telefoner per dag, men sesongvariasjon. Forespørsel på e-post svares på innen en uke, i snitt 5 per dag, men stor sesongvariasjon. Noen ganger overføres korrespondansen til journalsystemet på sykehuset for å unngå for mye personlige opplysninger på mail.

E-læring: I samarbeid med Regional kompetansetjeneste for pasienter og pårørende ble det i regi av ScandTick innovation utviklet et skandinavisk e-læringsprogram for barn som omfatter kurs, film og quiz. Dette ble markedsført i Norge med egen musikk og dans som skapte stort engasjement i media landet over. (Flåttedansen).

Arkiv for referanseartikler: Ukentlige søk i PubMed. Aktuell litteratur publiseres og omtales på flåttsenteret.no og relevante artikler arkiveres i vår End note database. **Sosiale medier:** Flåttsenteret opprettet en Twitterkonto våren 2016 som ikke brukes mye.

Populærvitenskapelige bidrag og media: Daglig medieovervåkning av flått/flåttbårne sykdommer (Retriver). Tjenesten fikk i 2017 mye dekning i media, med over 80 ulike presseoppslag i flere typer media (TV, avis, radio, ukeblad, tidsskrift) over hele landet. Flåttsenteret og deres ansatte brukes som kilde i nyhetsartikler, informasjonsartikler, intervjuer, notiser, nyhetsreportasjer (radio/TV), helseinformasjonsvideoer og underholdningsprogram. Tjenesten får generelt mange henvendelser fra media, stort sett hele året. Vi oppsøker også aktivt journalister/media selv og sendte ut en rekke pressemeldinger og debattinnlegg i 2017.

(se vedlegg, Medieoppslag 2017 for fullstendig oversikt).

Kvalitetssystemer

Administrasjon: SSHF kvalitetssystem følges.

MSIS (meldesystemet for smittsomme sykdommer): Her registreres alle tilfeller av systemisk borreliose (disseminert borreliose) og skogflåttencephalitt (TBE).

Helseregister/biobank: Flåttsenteret jobber kontinuerlig for opprettelse av et nasjonalt helseregister for flåttbårne sykdommer. Dette ønsker man å knytte opp mot en biobank for blod og spinalvæske. I 2016 ble NorTick biobank og BorrSci forsknings register tatt i bruk, her registreres alle nevroborreliosier. Vi jobber for at når inklusjonen i BorrSci prosjektet er ferdig skalt et nytt helseregister etableres som kan overta nevroborrelioseregistreringene, samt også registrere andre flåttbårne sykdommer og alle typer disseminert borreliose, inkludert sykdom hos barn. Nå jobber vi sammen med universitetet i Agder, Folkehelseinstituttet, e-

helsedirektoratet, Multippel Sklerose registeret, støttetjenesten for helseregistre, Helsnorge.no og Egde Consulting i et prosjekt for å etablere dette fremtidige registeret.. Vi har ansatt en egen biobankkoordinator i 20 % prosjektstilling.

BorrSci: Forskningsavdelingens kvalitetssystem følges og REK godkjenninger foreligger.

Nasjonalt referanselaboratorium for Borrelia og mikrobiologisk laboratorium ved SSHF har egne kvalitetssystemer.

Samarbeidspartnere/ nettverk

NorTick (Norsk forum for forskere fra alle fagområder på flått og flåttbårne sykdommer), konferanse annethvert år, Flåttsenteret representert i styret/medarrangør.

SNÄFF (Svensk Nätverk Fästing Forskare), deltagelse på kongress.

ScandTick innovation prosjektet: Yvonne Kerlefsen er nettredaktør hjemmesiden Scandtick.com. Flåttsenteret har bidratt med utvikling av e-læringsmateriell for skoleelever/allmennheten og nettverksbygging.

Flått info: Samarbeidsprosjekt med pasientforeningen NLBF (2-årsperiode), utvikling, distribuering og evaluering av brosjyre til alle legekantor i Norge. Flåttsenteret har jevnlig korrespondanse med NLBF, og pasientforeningen er involvert i alle store pågående prosjekter som Nordisk konsensus, etablering av helseregister, BorrSci, møtevirksomhet som NordTick og NorTick. Vi arbeider også for at andre pasientforeninger i andre land skal involveres i prosesser som omhandler oppfølging og kommunikasjon med personer med mistenkt borreliose.

NordTick: Nordisk forum for forskere fra alle fagområder på flått og flåttbårne sykdommer, konferanse annethvert år.

Nordic working group on tick-borne diseases: Etablert 2016, alle nordiske land representert, moderorganisasjon ESCMID (European Society of Clinical Microbiology and Infectious Diseases). Leder Anna Henningsson Johnsson, infeksjonsmedisiner og forsker, Jönköping. Styremedlemmer: Harald Reiso, Randi Eikeland, og fra NKFS` nasjonale referansegruppe og Universitetet i Agder: Vivian Kjelland

ESCBOR: ESCMID Study Group for Lyme Borreliosis (NKFS leder er medlem)

COST (European Cooperation in Science and Tecnology): Internasjonalt samarbeid om søknad på forskningsnettverk i flere europeiske land. Søknad levert høst 2017. Flåttsenteret er initiativtaker. Samarbeid med forskningsstøtte i HSØ.

Nordisk consensus working group: På oppdrag fra HD er det opprettet en nordisk arbeidsgruppe med fokus på langvarige plager relatert til flåttbårne sykdommer. Det er bevilget penger til dette arbeidet, og det skal lages retningslinjer/ konsensus for nordiske land som skal presenteres på nordisk konferanse i 2018. Flåttsenteret skal arrangere konferansen i Oslo i samarbeid med HD, Folkehelseinstituttet og Pasientforeningen.

Forskningsprosjekter

BorrSci: Multisenterstudie med tett forskningssamarbeid med UiO, Haukeland og 8 inkluderende sykehus i Norge. Nevroborreliosepasienter inkluderes fra hele landet, og i de 5 arbeidspakkene ser man på behandlingsslengde og utfall etter gjennomgått nevroborreliose. Det er fokus på hvorfor noen får langtids plager etterpå, og andre ikke. Over 60 pasienter er inkludert. En av arbeidspakkene har fokus på pasienter med langvarige og uavklarte tilstander relatert til flåttbitt, og har over 100 pasienter inkludert per i dag. Les mer om BorrSci her (<http://flåttcenteret.no/forskning/borrsci/>)

Publikasjoner:

Barstad B, Tveitnes D, Noraas S, Ask IS, Saeed M, Bosse F, Vigemyr G, Huber I (2017). Cerebrospinal Fluid B-lymphocyte Chemoattractant CXCL 13 in the Diagnosis of Acute Lyme Neuroborreliosis in Children. *Pediatr Infect Dis J*.

Eliassen KE, Hjetland R, Reiso H, Lindbaek M, Tschudi-Madsen H (2017). Symptom load and general function among patients with erythema migrans: a prospective study with a 1-year follow-up after antibiotic treatment in Norwegian general practice. *Scand J Prim Health Care*

Hvidsten D, Mortensen L, Straume B, Arsenovic MG, Pedersen AB, Lyngås G, Gray JS, Grude N (2017). Blood donor *Borrelia burgdorferi* sensu lato seroprevalence and history of tick bites at a northern limit of the vector distribution. *APMIS*

Lager M, Faller M, Wilhelmsson P, Kjelland V, Andreassen A, Dargis R, Quarsten H, Dessau R, Fingerle V, Margos G, Noraas S, Ornstein K, Petersson AC, Matussek A, Lindgren PE (2017). Molecular detection of *Borrelia burgdorferi* sensu lato - An analytical comparison of real-time PCR protocols from five different Scandinavian laboratories. *PLoS One*

Lorentzen AR, Forselv KJN, Helgeland G, Salvesen RE, Sand G, Flemmen HO, Bo MH, Nordaa L, Roos AK, Jim MW, Owe JF, Nyquist KB, Schuler S, Eikeland R, Mygland A, Ljostad U (2017). Lyme neuroborreliosis: do we treat according to guidelines? *J Neurol*

Mysterud A, Jore S, Østerås O, Viljugrein H. Emergence of tick-borne diseases at northern latitudes in Europe: a comparative approach. www.nature.com/scientificreports October 2017.

Quarsten H, Grankvist A, Hoyvoll L, Myre IB, Skarpaas T, Kjelland V, Wenneras C, Noraas S (2017). Candidatus *Neoehrlichia mikurensis* and *Borrelia burgdorferi* sensu lato detected in the blood of Norwegian patients with erythema migrans. *Ticks Tick Borne Dis*.

Roaldsnes E, Eikeland R, Berild D (2017). Lyme neuroborreliosis in cases of non-specific neurological symptoms. *Tidsskr Nor Lægeforen*

Soleng A, Edgar KS, Paulsen KM, Pedersen BN, Okbaldet YB, Skjetne IEB, Gurung D, Vikse R, Andreassen AK (2017). Distribution of *Ixodes ricinus* ticks and prevalence of tick-borne encephalitis virus among questing ticks in the Arctic Circle region of northern Norway.

Harald Reiso, Randi Eikeland, Sølvi Noraas og Hanne Quarsten. Norsk lærebok i indremedisin. Kapittel: Borreliose og syflis Spiroketer. Forlaget Vett & Viten, 2017.

Resultatmål / Aktivitet – jfr. aktivitetskalender 2017 og årsrapport på HD e-rapportsider for 2017

Antall treff nettsiden: ca. 5000-17000 treff i måneden

Antall telefoner: ca. 25-30 telefoner per uke

Antall e-poster: ca. 35-50 per uke

Antall publikasjoner: 11

Doktorgrader: 2 Reidar Hjetland og Knut Eirik Eliassen

Antall kurs og foredrag 96 timer

Medieoppslag: 80

Pasientundersøkelse ved Flått-Info - tilbakemeldinger fra allmennleger vedrørende distribusjon av brosjyrer til de (Kan leses i sluttrapport for prosjektet i 2018).

Vurdering av kompetansetjenestens aktivitet i forhold til forskriftenes krav

Flåttsenteret er godt etablert og i løpet av de 4 første årene fyller vi de fleste av våre oppgaver. I 2017 har vi hatt fokus på å nå ut til flere regioner utenfor vår egen region, og vi har gjennomført besøk i alle helseforetak utenom Helse Nord (hvor vi hadde to kurs i 2016). Det er naturlig at det blir mer aktivitet i Sør-Norge og på Vestlandet hvor det er mest flått og flåttbårne sykdommer. Vi har også hatt fokus på å etablere gode kurs for allmennpraktikere og sykehusleger med utdanningsgodkjenning fra legeforeningen. Vi har et konsept for 6-timers kurs som kan brukes i hele landet, hvor vi samarbeider med lokale krefter. Nettsiden og kontakttelefonen vår er hyppig brukt, og vår tilgjengelighet er god. Det ble utviklet og distribuert brosjyrer og e-læringsmateriell i 2016 og 2017, i samarbeid med pasientforeningen og nordisk nettverk.

Vi har startet arbeidet med å lage en europeisk samarbeidsplattform (COST), samt etablert biobank og helseregister i forskningsprosjektet BorrSci. Det jobbes med etablering av et permanent nasjonalt register for systemiske flåttbårne sykdommer.

Vi har brukt mye ressurser inn mot rekrutteringsarbeidet og informasjonsflyten rundt forskningsprosjektet BorrSci, og det er fortsatt et av hovedsatsningsområdene de neste 3-4 årene. Vi har lagt ved en kompetansespredningsplan som viser satsningsområdene for 2018.

Vi har nå en person utenfor HSØ som leder av Nasjonal referansegruppe fra 2017, slik at punktet rundt leder - som departementet tidligere har kommentert som avvik i sine tilbakemeldinger - nå er dekket.

Nasjonal Referansegruppe 2017

- Leder: Dag Hvidsten. Helse Nord. Mikrobiolog/barnelege
- Ingeborg Aaberge. Folkehelseinstituttet. Immunolog/mikrobiolog
- Dag Tveitnes. Helse Vest. Barnelege (utgår, Bjørn Barnes inn)
- Hilde Gran. Primærhelsetjenesten. Allmennpraktiker, Larvik (utgår, Knut Eirik Eliassen inn)
- Else Liv Quist-Paulsen. Helse Sør Øst. Infeksjonsmedisiner
- Elling Ulvestad. Universitetet i Bergen. Immunolog/mikrobiolog
- Rune Midgard. Helse Midt. Nevrolog
- Vivian Kjelland. Universitetet i Agder. Molekylærbiolog
- Tone Synnestvedt. Norsk Lyme Borreliose-Forening
- Dag Berild. Universitetet i Oslo. Infeksjonsmedisiner
- Randi Eikeland. NKFS. Nevrolog
- Sekretær: Yvonne Kerlefsen/Harald Reiso. Rådgivere NKFS

Vedlegg:

Kompetansespredningsplan 2018

Aktivitetsskalenderoversikt 2017

Presseoppslag 2017

Aktivitetsplan 2017

Dato	Type arrangement	Sted	For hvem
JANUAR			
09.01.2017	BorrSci telefonmøte		BorrSci
12.01.2017	Stabsmøte - Flått-senteret	Kristiansand/Arendal	Administrasjon
27.01.2017-28.01.2017	Infeksjonskurs MS	København	Helsepersonell
31.01.2017	Reumaforedrag	Kongsvinger/Lillehammer	Revmatologer
FEBRUAR			
02.02.2017	Stabsmøte - Flått-senteret	Kristiansand/Arendal	Administrasjon
02.02.2017	Regionalt fagmøte (flåttlunsj)	Kristiansand/Arendal	Forskere
06.02.2017	BorrSci telefonmøte		BorrSci
07.02.2017	BorrSci WP2-WP4 gruppemøte	Oslo	BorrSci
07.02.2017-08.02.2017	NorTick	Oslo	Forskere
07.02.2017	Nordisk konsensus gruppemøte	Oslo	Prosjektgruppe
07.02.2017	Møte prosjekt "flått-info"	Oslo	Prosjektgruppe
08.02.2017	Møte nasjonal referansegruppe	Oslo	Referansegruppe
08.02.2017	COST møte	Oslo	Forskere
08.02.2017-09.02.2017	ScandTick ledergruppemøte	Oslo	Ledergruppe
20.02.2017	Foredrag Rotary	Vennesla	Medlemmer Rotary
23.03.2017	Flåttregistermøte	Kristiansand	Prosjektgruppe
28.02.2017	Biobank utvalg SSHF	Kristiansand/Arendal	Helsepersonell
MARS			
02.03.2017	Stabsmøte - Flått-senteret	Kristiansand/Arendal	Administrasjon
02.03.2017	Regionalt fagmøte (flåttlunsj)	Kristiansand/Arendal	Forskere
06.03.2017	Scandtick Innovation møte WP1	Telefonmøte	Prosjektgruppe WP1
06.03.2017	BorrSci telefonmøte		BorrSci
13.03.2017-17.03.2017	Nevrodagene	Oslo	Nevrologer
17.03.2017	Foredrag Ullevål	Oslo	Helsepersonell
17.03.2017	Nordisk konsensus møte	Telefonmøte	Programkomite
20.03.2017	COST møte	Arendal	Administrasjon

20.03.2017	Foredrag Høvåg Sanitetsforening	Kristiansand	Sanitetsforening
28.03.2017	Foredrag Tveit Bygdekvinnelag	Kristiansand	Bygdekvinnelag
28.03.2017	Undervisning Ullevål	Oslo	Nevrologer
APRIL			
03.04.2017	BorrSci telefonmøte		BorrSci
06.04.2017	Regionalt fagmøte (flåttlunsj)	Kristiansand/Arendal	Forskere
20.04.2017	Nordisk konsensus møte	Videomøte	Programkomite
22.04.2017-25.04.2017	ECCMID	Wien	Forskere
27.04.2017	Undervisning Sørlandet sykehus	Arendal	Bioingeniører
MAI			
02.05.2017-03.05.2017	ScandTick Ledergruppemøte	Sverige	Forskere
03.05.2017-05.05.2017	SNÄFF	Varberg, Sverige	Forskere
04.05.2017	Regionalt fagmøte (flåttlunsj)	Kristiansand/Arendal	Forskere
08.05.2017	BorrSci telefonmøte		BorrSci
10.05.2017	Lanseringsfest Scandtick Innovation WP1	Kristiansand	Allmennheten
11.05.2017	Stabsmøte	Kristiansand/Arendal	Administrasjon
11.05.2017	Regionalt fagmøte (flåttlunsj)	Kristiansand/Arendal	Forskere
12.05.2017	Undervisning Haukeland	Bergen	Helsepersonell/Biokjemisk avdeling
15.05.2017	Møte nettsideutvikler Innoventi	Arendal	Flåttssenteret
15.05.2017	COST	Arendal	Administrasjon
18.05.2017	Flåttregistermøte	Kristiansand	Prosjektgruppe
JUNI			
01.06.2017	Møte på CCEVI Odense Universitetssykehus	Odense	Forskere
02.06.2017	COST Møte	København	Forskere
08.06.2017	Nordisk konsensus	Telefonmøte	Prosjektgruppe
09.06.2017	BorrSci inklusjonsmøte	Kristiansand	BorrSci
09.06.2017- 10.06.2017	VÅRMØTE for nevrologer	Kristiansand	Nevrologer
12.06.2017	BalTick Møte	København	Prosjektgruppe
15.06.2017	Filminnspilling Apotek 1	Lørenskog	Allmennheten
19.06.2017	BorrSci telefonmøte		BorrSci

20.06.2017	Intervju Legeforeningens Tidsskrift		
22.06.2017	Stabsmøte	Kristiansand/Arendal	Administrasjon
22.06.2017	Møte nasjonal referansegruppe	Telefonmøte	Referansegruppa
JULI			
AUGUST			
12.08.2017	Sommeråpent NRK1	"Sommertoget"/Vennesla	Allmennheten
14.08.2017	Stabsmøte	Kristiansand/Arendal	Administrasjon
15.08.2017 - 18.08.2017	Arendalsuka	Arendal	Allmennheten
21.08.2017	Flåttregistermøte	Telefonmøte	Prosjektgruppe
28.08.2017	BorrSci telefonmøte		Borrsci
30.08.2017	Kurs samfunnsmedisinere	Fevik	Samfunnsmedisinere/allmennheten
31.08.2017	Flåttregister Workshop	Kristiansand	Prosjektgruppe
SEPTEMBER			
07.09.2017	Stabsmøte	Kristiansand/Arendal	Administrasjon
08.09.2017	Regionalt fagmøte (flåttlunsj)	Kristiansand/Arendal	Forskere
13.09.2017	PECHA KUCHA	Arendal	Allmennheten
OKTOBER			
09.10.2017	BorrSci telefonmøte		Borrsci
11.10.2017	Foredrag MS foreningen	Kristiansand	Allmennheten
12.10.2017	Stabsmøte	Kristiansand/Arendal	Administrasjon
12.10.2017	Regionalt fagmøte (flåttlunsj)	Kristiansand/Arendal	Forskere
18.10.2017 - 20.10.2017	Veilederkurs doktorgradsstipendiater	Åre	Veiledere
25.10.2017	Scandtick Innovation Ledergruppemøte	Jönköping	Ledergruppe
26.10.2017	Seminar	Jönköping	Helsepersonell/Allmennheten
NOVEMBER			
03.11.2017	Flåttkurs Bergen	Bergen	Helsepersonell
06.11.2017	Seminar Flåttregister	UiA (Grimstad)	Prosjektgruppe/pasienter
10.11.2017	Opponent halvtidsevaluering	Linköping	PhD-kandidat/tilhørere

13.11.2017	Nordisk konsensus møte	Stockholm	Prosjektgruppe
16.11.2017	Flåttkurs Førde	Førde	Helsepersonell
23.11.2017	Good clinical practice kurs	Rikshospitalet	Leger
23.11.2017	Foredrag Drammen	Drammen	Allmennheten
30.11.2017	Stabsmøte	Kristiansand/Arendal	Administrasjon
30.11.2017	Regionalt fagmøte (flåttlunsj)	Kristiansand	Forskere
30.11.2017	Møte nasjonal referansegruppe	Telefonmøte	Referansegruppa

DESEMBER

04.12.2017	Borrsoci Telefonmøte		Borrsoci
05.12.2017	Disputas Knut Eirik Eliassen	Disputas	Forskere borreliose & andre
06.12.2017	Møte Folkehelseinstituttet	Oslo	Helsepersonell/Forskere
07.12.2017	Møte HD vedr Nasjonal Kompetansetjenester	Oslo	Helsepersonell/Forskere
7-8.12.2017	Nevroimmunologi kurs/foredrag Bergen	Bergen	Helsepersonell/Forskere
13.12.2017	Opponent, disputas Eva Lassemo	Trondheim	PhD-kandidat/tilhørere

Type deltagelse	Randi	Harald	Yvonne	Åslaug
Deltakelse	1	1		1
Deltakelse	1	1	1	
Deltakelse	1			
Presentasjon	1			
Deltakelse	1	1		1
Deltakelse	1	1		1
Deltakelse	1	1		1
Deltakelse	1			1
Deltakelse	1	1	1	1
Deltakelse/presentasjon	1	1	1	
Deltakelse	1	1	1	
Deltakelse	1	1	1	
Deltakelse/presentasjon	1	1	1	
Deltakelse/presentasjon			1	
Presentasjon	1			
Deltakelse/presentasjon	1	1	1	1
Deltakelse	1			1
Deltakelse	1	1	1	1
Deltakelse	1	1	1	1
Deltakelse			1	
Deltakelse	1	1	1	1
Deltakelse	1			
Presentasjon	1			
Deltakelse	1		1	
Deltakelse	1	1	1	

Presentasjon	1			
Presentasjon			1	
Presentasjon	1			

Deltakelse	1	1	1	1
Deltakelse	1	1	1	1
Deltakelse	1	1	1	
Deltakelse	1			
Presentasjon	1			

Deltakelse	1		1	
Deltakelse/presentasjon	1	1	1	1
Deltakelse	1	1	1	
Deltakelse	1	1		
Presentasjon	1	1	1	1
Deltakelse	1	1	1	1
Deltakelse	1	1	1	
Presentasjon	1			
Deltakelse		1	1	
Deltakelse	1	1		
Deltakelse/presentasjon	1	1	1	1

Deltakelse	1	1	1	
Deltakelse	1	1	1	
Deltakelse	1	1	1	
Deltakelse/Presentasjon	1	1	1	1
Presentasjon	1	1	1	1
Deltakelse	1			
Presentasjon	1			
Deltakelse	1	1		1

Presntasjon/intervju		1		
Deltakelse	1	1	1	1
Deltakelse	1	1	1	

Presentasjon	1			
Deltakelse	1	1	1	
Presentasjon/Stand	1	1	1	1
Deltakelse	1	1	1	1
Deltakelse	1	1		
Presentasjon				
Deltakelse	1	1		1

Deltakelse		1	1
Deltakelse		1	1
Presentasjon		1	1

Deltakelse	1	1	
Presentasjon	1		
Deltakelse	1	1	1
Deltakelse	1	1	1
Deltakelse	1		
Deltakelse			1
Presentasjon			1

Presentasjon		1	
Deltakelse	1	1	1
Deltakelse	1		

Deltakelse/presentasjon	1	1	1
Presentasjon	1	1	1
Deltakelse	1		
Presentasjon	1		
Deltakelse	1	1	1
Deltakelse	1	1	1
Deltakelse	1	1	1

Deltakelse		1		
Deltakelse	1	1	1	1
Presentasjon		1		
Deltakelse		1		
Presentasjon	1			
Deltakelse/presentasjon		1		

Medieoppslag 2017

Hvem omtales?

Dato	Tittel på oppslag	Hvor	Type media	Type sak	Flåttsen	Randi	Harald
JANUAR							
24.01.2017	Lyme-nevroboreliose ved uspesifikknevrologiske symptomer	Tidsskriftet for den norske	Journal	Artikkel		1	
27.01.2017	Mange har antistoffer uten å være syke med boreliose	Agderposten	Papiravis	Notis			
27.02.2017	Neppe boreliose	Østlands-posten	Papiravis	Notis			
28.01.2017	Antistoffer uten boreliose	Nationen	Nettavis	Notis			
FEBRUAR							
MARS							
APRIL							
13.04.2017	Får henvendelser om flått året rundt	fosna-folket.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1		
19.04.2017	Den er klar til angrep hele tida	vestbyavis.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1		
21.04.2017	Flått tåler det meste	Østlandets blad	Papiravis	Nyhetsartikkel			
25.04.2017	Flått i Arendal	ablikk.no	Nettavis	Debattinnlegg	1		
25.04.2017	Ønsker subsidiert flåttvaksine	nrk.no/sorlandet	Nettavis	Nyhetsartikkel	1		1
25.04.2017	Ønsker subsidiert flåttvaksine	NRK1	TV	Distriktsnyheter	1		1
27.04.2017	Ikke eget flått-vaksinasjonsprogram	nrk.no/sorlandet	Nettavis	Notis			
MAI							
03.05.2017	Boreliose: Symptomer, testing og behandling	abcnyheter.no	Nettavis	Informasjonsartikkel	1		1

17.05.2017	Lager risikokart over flåttområder i Norden	nrk.no/urix + en rekke andre medier	Nettavis	Nyhetsartikkel			
16.05.2017	Dans mot flått	nrksuper.no	TV	Reportasje	1	1	
23.05.2017	Flått kan legge 2000-3000 egg	Fædrelandsvennen	Papiravis	Nyhetsartikkel	1		
21.05.2017	Når barnet får borreliose	NRK	Radio	Ferieradioen			
22.05.2017	Slik så flåtten ut etter 14 dager i et syltetøyglass	aftenbladet.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1		
26.05.2017	Tok 3-4 uker før legen fant ut hva som feilte Kirsti	Fædrelandsvennen	Papiravis	Nyhetsartikkel			
26.05.2017	Lite innsekt, store plager	Fædrelandsvennen	Papiravis	Nyhetsartikkel	1		
29.05.2017	Langtidsbruk av antibiotika har ingen effekt på borreliose	rbnett.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1		
30.05.2017	Mener dans kan være løsning på flåttproblem	nrk.no/sorlandet	Nettavis	Nyhetsartikkel	1	1	
30.05.2017	Skal danse mot flått	nrk.no/sorlandet	Nettavis	Notis	1		
30.05.2017	Lek skal lære barn om flått	nrk.no/sorlandet	Nettavis	Notis	1		
30.05.2017	Lek mot flåttbitt + Snus hos gravide	NRK1	TV	Distriktsnyheter	1	1	
30.05.2017	Flått fort bort!	avisenagder.no	Nettavis	Ukjent	1	1	1
30.05.2017	Danser mot flått	nrk.no/oestafjells	TV	Distriktsnyheter	1	1	
30.05.2017	Advarer mot bruk av snus under svangerskapet	nrk.no/sorlandet	Nettavis	Nyhetsartikkel			1
JUNI							
01.06.2017	Hvor farlig er flått?	NRK Hordaland	Radio	Distriktsprogram			
01.06.2017	TBE: Skogflåttencefalitt	lommelegen.no	Nettavis	Informasjonsartikkel	1		
02.06.2017	Dans og lek for flåttopplysning	TV2	TV	God morgen Norge	1		
05.06.2017	Den ukjente flåttsykdommen	Norsk ukeblad	Ukeblad	Reportasje	1		
05.06.2017	Om du kan få borrelia, kjem an på immunsystemet ditt	nrk.no/hordaland	Nettavis	Nyhetsartikkel			

05.06.2017	Gir flåtttråd til folket	Tidsskriftet for den norske legeforening	Journal	Intervju	1	1
06.06.2017	Måling til besvær	Vårt land	Papiravis	Kommentar/Satire	1	
16.06.2017	Episkrise fra en uavklart pasient	Aftenposten	Papiravis	Debattinnlegg	1	
17.06.2017	Visste ikke om flåttbitt	Grimstad Adressetiden	Papiravis	Nyhetsartikkel	1	
21.06.2017	Flåttsenteret ved Sørlandet sykehus	NRK	Radio	Ferieradioen	1	
22.06.2017	Helseråd Flått	Apotek1	TV	Helseinformasjon	1	1
22.06.2017	Slik fjerner du flåtten	nettavisen.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1	
23.06.2017	Disse tingene trenger du IKKE være redd for i sommer	Gjengangeren	Papiravis	Nyhetsartikkel	1	
23.06.2017	Disse tingene trenger du IKKE være redd for i sommer	Laagedalsposten.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1	
23.06.2017	Bruker flere tusen kroner på «flått-vaksinen» - men er den egentlig nødvendig?	KK	Ukeblad	Reportasje	1	
24.06.2017	TBE-virus	Østlands posten	Papiravis	Notis	1	
26.06.2017	Her får du info om flått	Allers	Ukeblad	Reportasje	1	1
26.06.2017	Stort sett trygg sommer	Sandefjords blad	Papiravis	Notis	1	
27.06.2017	Flåtten trekker nordover	nrk.no/telemark	Nettavis	Nyhetsartikkel		
28.06.2017	Nå kan du få flåttbitt lenger nord i landet	abcnyheter.no	Nettavis	Nyhetsartikkel		
28.06.2017	Fant flåttgrensa	Porsgrunns Dagblad	Papiravis	Nyhetsartikkel		
29.06.2017	Asle er ikke i tvil: Flått i Finnmark	ifinmark.no	Nettavis	Nyhetsartikkel		
29.06.2017	Slik fjerner du flåtten	rb.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1	
JULI						
04.07.2017	Flere får borreliose etter flåttbitt	P4	Radio	Nyhetsraportasje		
07.07.2017	Ny flåttbakterie på sørlandet	nrk.no/sorlandet	Nettavis	Notis	1	
08.07.2017	Ny bakterie i flåtten	Varden	Papiravis	Nyhetsartikkel	1	
08.07.2017	Har funnet ny bakterie i flåtten - kan gi deg høy feber og blodpropp	agderposten.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1	
11.07.2017	Ny flåttbåren bakterie	Grimstad Adressetiden	Papiravis	Notis	1	
16.07.2017	Flåttsykdommen borreliose øker	bygdeposten.no	Nettavis	Nyhetsartikkel		

17.07.2017	Flåttsykdommen borreliose øker	rb.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1	1
17.07.2017	Mye borreliose i Agder-fylkene	nrk.no/sorlandet	TV	Distriksnyheter		
17.07.2017	Flest tilfeller av borreliose i Aust-Agder	nrk.no/sorlandet	Radio	Nyheter	1	1
19.07.2017	Vi er på flått-toppen	Flekkefjords tidene	Papiravis	Notis	1	1
31.07.2017	Jakter på flått i lofoten	Lofotposten	Papiravis	Nyhetsartikkel		

AUGUST

02.08.2017	Uvanlig med flått i Troms	NRK P1 Troms	Radio			
06.08.2017	Flåtten kryper nordover	nrk.no/finmark	Nettavis	Notis		
07.08.2017	119 rammet av sykdom	Jeger	Ukeblad	Nyheter	1	1
12.08.2017	Samtale om flått	NRK1	TV	Sommeråpent	1	1

SEPTEMBER

OKTOBER

02.10.2017	Mye villedende informasjon om borreliose	Aftenposten	Papiravis/nett	Debattinnlegg	1	
21.10.2017	To eller seks ukers flått-behandling?	Fædrelandsvennen	Papiravis	Intervju	1	

NOVEMBER

07.11.2017	OL-håpet ble syk av flått: Her er symptomene	Dagbladet pluss	Nettavis	Nyhetsartikkel	1	1
08.11.2017	Slått ut av flått	Dagbladet	Papiravis	Nyhetsartikkel	1	
27.11.2017	Flått kan smitte oss med sykdom fra sau	forskning.no	Nettavis	Nyhetsartikkel		

DESEMBER

11.12.2017	Flått-smitte: Over 400 tilfeller av borreliose registrert i 2017	aftenposten.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1	
11.12.2017	Økning av borreliose i 2017	vg.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1	
11.12.2017	Økning av borreliose i 2017	P4	Nett	Notis		
11.12.2017	Over 400 tilfeller av borreliose registrert i 2017	avisenagder.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1	

11.12.2017	Over 400 tilfeller av borreliose registrert i 2017	klassekampen.no	Nettavis	Nyhetsartikkel	1
12.12.2017	En mann i 60-årene fra Sørlandet med intermitterende feber	Tidskriftet for den norske legeforeningen	Nett	Pasient-case	1
12.12.2017	Nye patogener, nye utfordringer	Tidskriftet for den norske legeforeningen	Nett	Leder	1

Yvonne Åslaug

1

1

1

1

1 1

1

1

1

1

1

. (tror jeg)

1

1

1

1

Vedlegg 3 til Referanser til f års rapport HD 2018 NKFS. RE

Kwak M. Forget Ebola, Sars and Zika: ticks are the next global health threat. The Guardian, 25. Jan 2018. https://www.theguardian.com/science/blog/2018/jan/25/forget-ebola-sars-and-zika-ticks-are-the-next-global-health-threat?CMP=Share_iOSApp_Other

Baylis M. Potential impact of climate change on emerging vector-borne and other infections in the UK. Environ Health. 2017 Dec 5;16(Suppl 1):112. doi: 10.1186/s12940-017-0326-1

<http://www.msis.no/>

Prevalence of tick-borne encephalitis virus in Ixodes ricinus ticks from three islands in north-western Norway. Paulsen KM, Pedersen BN, Soleng A, Okbaldet YB, Pettersson JH, Dudman SG, Ottesen P, Vik IS, Vainio K, Andreassen Å. APMIS. 2015 Sep;123(9):759-64. doi: 10.1111/apm.12412

<http://www.ilads.org>

Validate or falsify: Lessons learned from a microscopy method claimed to be useful for detecting Borrelia and Babesia organisms in human blood. Aase A, Hajdusek O, Øines Ø, Quarsten H, Wilhelmsson P, Herstad TK, Kjelland V, Sima R, Jalovecka M, Lindgren PE, Aaberge IS. Infect Dis (Lond). 2016;48(6):411-9. doi:10.3109/23744235.2016.1144931

Lyme neuroborreliosis: do we treat according to guidelines? Lorentzen ÅR, Forselv KJN, Helgeland G, Salvesen RE, Sand G, Flemmen HØ, Bø MH, Nordaa L, Roos AK, Jim MW, Owe JF, Nyquist KB, Schüller S, Eikeland R, Mygland Å, Ljøstad U. J Neurol. 2017 Jul;264(7):1506-1510. doi: 10.1007/s00415-017-8559-z.

A man in his sixties from Southern Norway with intermittent fever. Frivik JO, Noraas S, Grankvist A, Wennerås C, Quarsten H. Tidsskr Nor Laegeforen. 2017 Dec 12;137(23-24). doi: 10.4045/tidsskr.17.0353. Print 2017

Incidence and antibiotic treatment of erythema migrans in Norway 2005-2009. Eliassen KE, Berild D, Reiso H, Grude N, Christophersen KS, Finckenhagen C, Lindbæk M. Ticks Tick Borne Dis. 2017 Jan;8(1):1-8. doi: 10.1016/j.ttbdis.2016.06.006

Helhetlig gjennomgang av nasjonale kompetansetjenester i spesialisthelsetjenesten 2018

Spørsmål til tjenestens faglige referansegruppe

SETT MARKØREN I DET GRÅ FELTET FØR DU STARTER SKRIVINGEN.

Navn på tjenesten:	Nasjonal kompetansetjeneste for flåttbårne sykdommer
Lokalisering:	Kristiansand og Arendal, Helse Sør-Øst
1. Er det lagt til rette for at referansegruppen kan utøve sin funksjon i tråd med sitt mandat ? (jf. kjernemandat for referansegruppene) Ja, det er lagt til rette for det, og det blir i stor grad gjennomført slik det er tenkt. Det er likevel visse deler som kunne vært bedre dekket av oss som gruppe.	
2. Er referansegruppens sammensetning dekkende for kompetansetjenestens ansvarsområde og oppgaver? Ja. Gruppen består av representanter for de «aktuelle» universitetene; fra Folkehelseinstituttet og fra en pasientorganisasjon. Disse fagfeltene er dekket av de ni legene i gruppa: allmennpraksis, infeksjonsmedisin, nevrologi, barnesykdommer og medisinsk mikrobiologi.	
3. Er det lagt til rette for aktiv brukermedvirkning i referansegruppens arbeid? Ja, ved en aktiv representant for en brukergruppe.	
4. Hvor ofte arrangeres det møter mellom tjenesten og referansegruppen? Det har vært tre møter i året siden tjenesten ble startet. To av møtene er telefonmøter, ett av møtene er vanligvis blitt holdt i forbindelse med annet (nasjonalt eller nordisk) møte slik at majoriteten av referansegruppa har kunnet være til stede. Møtene ledes av referansegruppas leder. – Møtefrekvensen er OK; vi kan innkalle til ekstramøter ved behov. I tillegg kommuniseres det ofte omkring problemstillinger fra Flåttsenteret via referansegruppeleder til resten av gruppa.	
5. Får den enkelte helseregion dekket sitt behov for kompetanseoppbygging innenfor	

kompetansetjenestens ansvarsområde? Gi en kort beskrivelse.

Dette er et vanskelig spørsmål. Som representant for den nordlige halvdel av Norge (de tre nordligste fylkene – som også er den delen av landet med minst eller manglende flått) er jeg usikker på om landsdelen får sitt behov for kompetanseoppbygging dekket optimalt. Men vi forsøker å fange interessen blant nordnorske helsearbeidere. Nå er vi i ferd med å arrangere det tredje kurset i landsdelen for leger og helsepersonell om flåttbårne sykdommer. Dette gjør vi sammen med Flåttsenteret, dermed kan vi si at vi gir målgruppa en mulighet til økt kunnskap. Tilbud om å delta i kliniske forsøk er gitt, og vår region er også med. Det er vel grunn til å spørre om hver enkelt helseregion får et optimalt tilbud om kompetanseoppbygging, men behovet er heller ikke det samme i de ulike regionene.

6. Beskriv hvilke tiltak som er iverksatt for å videreføre kompetansetjenestens arbeid i alle regionene – evt. nasjonalt.

Deltakelse i kliniske forsøk gjelder også for dette punktet som for det forrige. Pasientregistre er under oppbygging. Når det gjelder å sikre nasjonal dekning, gjøres det ved tjenestens nettside, samt kurs for alle leger og helsearbeidere via legeföreningene (for eksempel på Nidaroskongressen og primærmedisinsk uke). Flåttsenteret har sendt brosjyrer til alle allmennleger i landet; senteret svarer daglig på mail og telefon fra hele landet, de er medforfattere i lærebøker, de er på riksdekkende TV og i riksdekkende aviser. Forskningsprosjekter som er utgått fra kompetansetjenesten, inkluderer pasienter fra store deler av landet (hvor det er flått) - om ikke akkurat i de to nordligste fylkene. Kurs for leger og andre helsearbeidere og «folkemøtene» sprer Flåttsenteret utover perioden og lar det rullere slik at flest mulig regioner blir dekket etter hvert. Det er et ønskemål at senterets undervisning skal komme inn i medisiner- og sykepleierutdanningen. Dette vil være et godt nasjonalt tiltak. I tillegg er det ønskelig at man snart får i havn et landsdekkende helseregister.

7. Dersom det er behov for å videreføre kompetansetjenestens virksomhet, gi en begrunnet beskrivelse av hvorfor dette er nødvendig.

Flåttsykdommer er gitt stor plass av media og politikere (i den rekkefølge), og det er stor interesse for informasjon om flått og flåttsykdommer i befolkningen; men det er også stor usikkerhet omkring diagnostikk og behandling. Å foreta diagnostikk av (enda) sjeldnere sykdommer overført av skogflåtten (*Ixodes ricinus*) begynner å bli vanlig i Norge. I tillegg til a) virussykdommen Tick-borne encefalitt (TBE) gjelder det b) human anaplasmose, c) infeksjon med *Candidatus Ehrlichia mikurensis*, d) rickettsier og d) andre sykdommer overført av skogflåtten. Man kan heller ikke se bort fra at enkelte uvanlige flått kan bli med dyr (hunder) til Norge (som f.eks. *Rhipicephalus* (d.e. «brun hundeflått», også kalt husflått)). Disse kan ha farlige smittestoffer med seg som kan gi farlige (også livstruende) sykdommer.

Rundt slike sykdommer vil det alltid være stort behov for informasjon, noe som vil være en viktig oppgave for Flåttsenteret.

Tilleggsinformasjon
8. Det bes om eventuell tilleggsinformasjon som er viktig å ta hensyn til ved helhetlig vurdering av denne nasjonale kompetansetjenesten.
Signering av ansvarlig leder
Dato og navnet på den som har skrevet denne tilbakemeldingen: 15. februar 2018 Dag Hvidsten, leder for referansegruppa i NKFS

040118 arl